

Шумська С. О.

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

*Науковий керівник – Рижкова В. В., канд. філол. наук, доцент,
професор кафедри прикладної лінгвістики*

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКОГО ТЕРМІНОТВОРЕННЯ

Поява комп'ютерів привела до прогресу в науці, завдяки чому з'явилася можливість легко зберігати, систематизувати та поширювати інформацію. Розробляння моделей зберігання та передання знань, а також удосконалення методів їх використання з різною метою, зокрема для побудови систем штучного інтелекту, спричинило появі термінології, яка розглядається як основне джерело поповнення лексичного складу в сучасних мовах. Термінологію здавна використовують для передавання та поширення знань, оскільки вона містить найточнішу та концентровану інформацію з певних галузей. Як частина природної мови людини, термінологія є найбільш універсальним засобом зберігання, передання й оброблення інформації. Саме на неї припадає основне інформаційне навантаження.

Кількість інформації, що має бути сприйнята та опрацьована людиною, зростає з шаленою швидкістю: за словами вчених, її обсяг подвоюється кожні п'ять-сім років, що призводить до так званого «вибуху термінів» – появи потоку нових термінів. Дослідження процесів утворення й функціонування спеціальної лексики стають все актуальнішими для розуміння закономірностей розвитку мови, адже наразі збільшення чисельності термінів перевищує зростання кількості загальноживаних слів, оскільки майже кожне відкриття, явище, факт, метод потребують нових понять і термінів. Як наслідок, понад 90% нових слів у сучасних словниках складає спеціальна лексика. Ці процеси, які супроводжуються термінологізацією мов взагалі, стосуються й української мови. Отже, досконале вивчення характеристик та ознак термінів і терміносистем, дослідження їх історії, практичних аспектів утворення українських термінів є важливим завданням сучасних українських термінологів.

Проведене нами дослідження з вивчення практичних аспектів українського термінотворення вимагало застосування таких методів наукового пізнання, як метод словотвірного аналізу, структурний метод (аналіз за безпосередніми складниками), типологічний метод. Теоретичні засади дослідження базувалися на наукових поглядах Володимира Пілецького, які знайшли своє відображення в статті «Про деякі дієслова та віддієслівні похідники в науково-технічній термінології» [1].

Під час дослідження та структурування матеріалу було розглянуто й проаналізовано практичні аспекти українського термінотворення, висвітлено характеристики та ознаки термінів і терміносистем, досліджено їх історію та різні шляхи утворення українських термінів: фактори, що впливають на створення нових термінів в українській терміносистемі; практичні способи та шляхи виникнення нових термінів; шляхи формування українських термінів через внутрішні ресурси мови: творення похідних слів; надання нових значень вже відомим словам; злиття слів, частин (основоскладання); утворення словосполучень; утворення аббревіатур; способи формування українських термінів за допомогою іноземних мовних ресурсів [2].

Поряд з цим до практичного доробку дослідження входить створення тестів на перевірку знань з практичних аспектів українського термінотворення, що, на наш погляд, є важливим у підготовці

перекладача наукової та технічної літератури, який у своїй фаховій діяльності безумовно стикається з проблемою перекладу англomовних термінів українською мовою. Кількість створених тестів сягає 70, наведемо приклади:

37. З якої мови запозичено слово «верстат»?

40. З якої мови запозичено слово «філософія»?

45. Створіть прикметник від терміна «шлях» за допомогою суфікса -
ов.

46. Створіть прикметник від терміна «рідина» за допомогою суфікса
-инн:

47. Створіть прикметник від терміна «модифікація» за допомогою
суфікса -ан.

48. Створіть прикметник від терміна «інтеграція» за допомогою
суфікса -овн:

50. Який з цих суфіксів позначає процес дії?

1. - льн / - н;

2. - уванн- / - юванн;

3. -нн(я).

51. Який з цих суфіксів може позначати професію людини?

1. -ість;

2. - льн / - н;

3. -ар.

53. Який з цих суфіксів може позначати наслідок дії, назви пристроїв
та предметів?

1. -к(а);

2. -ар;

3. -ач.

55. Який з цих суфіксів може позначати стан, особливість певного
заняття особи?

1. - льн / - н;

2. -ств(о), -цтв(о);

3. -к (а).

Термінологізація української мови та переклад іншомовних термінів є актуальною проблемою сьогодні, адже стрімкий та безперервний розвиток технологій та науковий прогрес потребують адекватного мовного забезпечення.

Література:

1. Пілецький В. Про деякі дієслова та віддієслівні похідники в науково-технічній термінології. *Питання сучасної лексикології та термінознавства. Вісник Львівського університету*, 2020. Вип. 72. С. 3 *Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського*
2. Туровська Л. В. Терміни та номени в науково-технічній сфері. *Українська термінологія і сучасність* : зб. наук. праць. Вип. VI [відп. ред. проф. Л. О. Симоненко]. Київ : КНЕУ, 2005. С. 225–229.